

Sygn. akt II PK 289/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 grudnia 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Beata Gudowska (przewodniczący)
SSN Zbigniew Korzeniowski
SSN Krzysztof Staryk (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa S. R.
przeciwko K. sp. z o.o. w W.
o przywrócenie do pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 8 grudnia 2015 r.,
skarg kasacyjnych strony pozwanej oraz powódki
od wyroku Sądu Okręgowego w P.
z dnia 3 marca 2014 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

S. R. domagała się uznania dokonanego przez pozwanego K. Spółkę z o.o. oświadczenia o rozwiązaniu umowy o pracę bez wypowiedzenia z winy pracownika

za bezskuteczne i przywrócenia jej do pracy na dotychczasowych warunkach, a także zasądzenia na jej rzecz wynagrodzenia za czas pozostawania bez pracy z uwzględnieniem wysokości wynagrodzenia wraz z premiami przyznawanymi pracownikom przez pozwaną spółkę; początkowo powódka domagała się kwoty 109.103 zł tytułem wynagrodzenia za czas pozostawania bez pracy, który w toku procesu ograniczyła do 32.700 zł.

Wyrokiem z dnia 3 marca 2014 r. Sąd Okręgowy – Sąd Pracy w P. oddalił apelację powódki oraz apelację pozwanej od wyroku Sądu Rejonowego – Sądu Pracy w P. z dnia 24 października 2013 r., którym Sąd Rejonowy między innymi: zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 26.374,98 zł tytułem odszkodowania w związku z rozwiązaniem przez pracodawcę umowy o pracę bez wypowiedzenia z winy pracownika z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty (pkt I); umorzył postępowanie co do kwoty 76.403 zł (pkt II); w pozostałym zakresie oddalił powództwo (pkt III).

Sąd drugiej instancji podzielił i przyjął za własną podstawę faktyczną i prawną zaskarżonego wyroku Sądu pierwszej instancji – ustalając, że powódka pracowała u pozwanego od 1 marca 1995 r. na podstawie umów o pracę na czas określony, a od 23 września 1999 r. na podstawie umowy na czas nieokreślony. Od dnia 1 lutego 2004 r. powódce powierzono stanowisko kierownika działu marketingu i sprzedaży. Do jej obowiązków należało zarządzanie personelem osobowym biura handlowego w P. i prowadzenie ewidencji czasu pracy (swojej oraz podległych pracowników), zarządzanie biurami handlowymi pozwanego położonymi w: [...], kontakty z kontrahentami i sieciami handlowymi, kontrolowanie sprzedaży pod względem wpływów - kontrolowanie bilansu, opieka nad kontrahentami i pozyskiwanie nowych partnerów handlowych. Początkowo bezpośrednim przełożonym powódki był H. K., z którym powódka konsultowała kwestie merytoryczne i który zatwierdzał delegacje służbowe powódki i udzielał zgody na urlop. Od 1 marca 2010 r. m.in. funkcję tę przekazano nowemu dyrektorowi – P. C., którego powódka nie zaakceptowała, dlatego ze wszystkimi problemami zwracała się bezpośrednio do M. S. (członka Zarządu pozwanego, którego pełnomocnikiem był najpierw H. K., a następnie P. C.). Praca powódki wiązała się z wyjazdami służbowymi do położonych w kraju pozostałych biur

handlowych pozwanej oraz na targi odbywające się w kraju i za granicą (w Niemczech). Na wyjazdy powódka zawsze otrzymywała delegacje służbowe, przy czym nie wszystkie były zatwierdzone przez jej bezpośredniego przełożonego – zdarzało się, że powódka nie przedkładała ich do akceptacji. Na wyjazdy zagraniczne, celem reprezentowania pozwanego na targach, pozyskiwania nowych kontrahentów oraz odbycia szkoleń produktowych, powódka zawsze brała delegacje i pilnowała, aby zostały one zatwierdzone. Powódka w latach 2008-2010 brała udział w dorocznych targach I. w Monachium. Podczas targów w 2008 r. pracownicy pozwanej byli zakwaterowani w hotelu w centrum Monachium. Powódka wraz z delegacją polskiego oddziału pozwanej Spółki wynajęła pokoje w hotelu w oddalonym o około 90 km od Monachium kurorcie górskim. Powódka przedstawiła faktury VAT wystawione 30 stycznia 2008 r. przez organizatora wyjazdu na targi – Biuro Podróży [...] – na kwoty 19.431,60 zł i 33.500 zł, które zostały zaakceptowane przez H. K. i główną księgową B. J., a następnie opłacone. W załączeniu do faktur nie wyszczególniono liczby uczestniczących w wyjeździe osób i ich nazwisk, a jedynie koszty noclegu przypadające na pracowników działów marketingu z uwzględnieniem podziału na biura handlowe pozwanej na terenie Polski. Podczas targów I. w 2009 r. powódka wraz z polską delegacją zarezerwowała hotel w miejscowości oddalonej o około 80 km od Monachium. 30 stycznia 2009 r. organizator wyjazdu spółka „T.” wystawiła fakturę VAT na kwotę 10.467,36 zł, która obejmowała koszt wynajmu hotelu podczas targów. Powódka w załączeniu do faktury przedstawiła listę 9 osób, których pobyt opłacała pozwana. Podczas targów I. w 2010 r. w dniach 6-11 lutego powódka wraz z pracownikami marketingu po raz kolejny wynajęła pokoje w hotelu położonym w E. Koszt pobytu, zgodnie z wystawioną przez Biuro Podróży „[...] fakturą VAT, wyniósł 9.056,65 zł. Faktura tak jak poprzednie została zatwierdzona przez H. K. i główną księgową. Łączny koszt pobytu pracowników pozwanej w dniach 6-13 lutego 2011 r. w hotelu w E. wyniósł 27.617,73 zł. W sierpniu 2011 r. powódka wystąpiła do Sądu Rejonowego w P. z powództwem przeciwko pozwanej dotyczącym wynagrodzenia za pracę w dniach wolnych od pracy domagając się kwoty 43.225 zł. Powódka wniosła także pozew do Sądu Okręgowego w P. w czerwcu 2011 r., żądając zasądzenia od pozwanej na jej rzecz kwoty 184.633,70 zł tytułem wyrównania

niewypłaconych premii miesięcznych. Na potrzeby tych postępowań pozwana zwróciła się do organizatora wyjazdu na targi I. w 2009 r., Biura Podróży, z zapytaniem dotyczącym terminu i składu osobowego. Pozwana w dniu 14 grudnia 2011 r. uzyskała informacje, że obok 9 osób wymienionych w załączniku do faktury, pokoje hotelowe w G. rezerwowało dodatkowe 14 osób, w tym też matka powódki. Pozwana w dniu 14 grudnia 2011 r. powzięła także informacje o tym, że w wyjeździe na targi I. w 2008 r., organizowanym przez Biuro Podróży [...] brały udział osoby nie będące pracownikami pozwanej (w tym też matka i syn powódki).

Sąd pierwszej instancji ustalił, że w związku z przedmiotowymi wyjazdami powódka nie występowała do przełożonych o pozwolenie, a także nie informowała o uczestnictwie członków rodziny oraz niektórych kontrahentów. Powódka sama podejmowała decyzje kogo zabrać na wyjazd i samodzielnie podejmowała decyzje o zabraniu matki i syna oraz wydłużeniu pobytu poza termin wystaw, chociaż w pozwie utrzymywała, że zarząd wiedział o wszystkim i to akceptował. Faktury przedkładane przez powódkę do rozliczenia po powrocie z delegacji, według twierdzeń powódki, nie obejmowały kosztów związanych z zakwaterowaniem w hotelach rodziny powódki i kontrahentów. Koszty pobytu matki i syna miała pokrywać powódka, a koszty pobytów kontrahentów opłacane były przez nich samych. Powódka nie miała obowiązku kwaterować się w hotelu w Monachium, w którym zameldowana była większość pracowników pozwanej. W budżecie działu marketingu, którym kierowała powódka zarezerwowane były środki na reklamę, które obejmowały koszty związane z targami. Od marca 2011 r. powódka przebywała na nieprzerwanym zwolnieniu lekarskim i w jego trakcie 3 stycznia 2012 r. pozwana rozwiązała z powódką umowę o pracę bez wypowiedzenia, powołując się na ciężkie naruszenie przez powódkę podstawowych obowiązków pracowniczych polegających na doprowadzeniu pracodawcy do niekorzystnego rozporządzenia własnym majątkiem poprzez opłacenie pobytu osób trzecich w hotelach podczas targów I. w latach 2008-2010. W dniu 28 grudnia 2011 r. pozwana skonsultowała zasadność rozwiązania umowy o pracę z powódką ze związkiem zawodowym, który pismem z 3 stycznia 2012 r. poinformował, że przyjmuje do wiadomości decyzję pozwanej.

Sąd drugiej instancji nie podzielił twierdzenia apelacji pozwanej, że zachowanie powódki stanowiło podstawę do rozwiązania stosunku pracy w trybie dyscyplinarnym. W ocenie tego Sądu strona pozwana nie udowodniła w postępowaniu swoich twierdzeń w tym zakresie. Brak jest dowodu potwierdzającego, że doszło do niekorzystnego rozporządzenia mieniem przez pozwaną spółkę w związku z opłaceniem pobytu osób trzecich. Zgromadzone dowody nie pozwalają w sposób jednoznaczny ustalić, że strona pozwana opłaciła w latach 2008-2010 pobyt w hotelach osób trzecich.

Według Sądu drugiej instancji zasadny jest zarzut wadliwego określenia, że nocleg podczas targów I. w 2009 r. odbywał się w miejscowości E., podczas gdy nocleg ten odbywał się w hotelu w G. Uchybienie to – w ocenie Sądu Okręgowego – jest bezprzedmiotowe i nie wpływa na treść wyroku. Kwestia ta nie była przedmiotem sporu, a w pismach procesowych strona powodowa sama wskazuje, że zakwaterowanie podczas targów w 2009 r. miało miejsce w G.

Sąd drugiej instancji stwierdził, że powódka miała możliwość zarezerwowania hoteli w miejscowościach G. i E. oddalonych od miejsca targów. Działanie to wynikało z jej kompetencji, ale także mogło być uzasadnione względami logistycznymi (czas dojazdu) jak również wysokością kosztów. Zgodny z zasadami doświadczenia życiowego jest wniosek, że niemiecka infrastruktura drogowa umożliwia szybki i bezproblemowy dojazd na miejsce targów, a ponadto – uwzględniając okres targowy – koszt usług hotelarskich poza granicami Monachium był znacznie niższy. Tym bardziej, że koszty zakwaterowania delegacji polskiej ponosiła pozwana spółka, a nie spółka matka. Działanie powódki można uznać za uzasadnione względami logistycznymi i ekonomicznymi, a przy tym mieściło się w ramach jej kompetencji. W konsekwencji Sąd drugiej instancji przyjął, że wskazanie miejsca noclegu nawet w znacznej odległości od Monachium oraz w miejscu będącym kurortem górskim nie może stanowić podstawy zarzutu w stosunku do powódki.

Według Sądu drugiej instancji bezzasadny jest zarzut wadliwego przyjęcia przez Sąd Rejonowy, że łączny koszt pobytu pracowników pozwanej w dniach 6-13 lutego 2010 r. w hotelu w E. wyniósł 27.617,73 zł. Ustalenie to było – w ocenie Sądu Okręgowego – prawidłowe i oparte na treści pisma datowanego na dzień 6

lutego 2012 r., w którym A. S. wskazał, że koszt łączny pobytu wszystkich rezerwacji K. wynosi 27.617,73 zł. Jak wskazuje skarżąca spółka wskazanie A. S. nie zostało wyraźnie nie potwierdzone (w toku przesłuchania nie podał on konkretnej wartości rezerwacji), jednak w zeznaniach swych świadek w sposób pośredni potwierdził, że wyjazd był również dla osób trzecich. Zeznanie to jest zbieżne z treścią pisma z 6 lutego 2012 r., że wyjazd był organizowany przez pozwaną spółkę, ale również osoby trzecie. W sytuacji, gdy koszt wszystkich rezerwacji K. wyniósł 27.617,73 zł, a pozwanej wystawiono fakturę na niższą kwotę to uzasadniony jest wniosek, że część kosztów poniosły osoby trzecie we własnym zakresie. Spółka nie udowodniła, że chociaż część poniesionych przez nią kosztów wynikała z zakwaterowania osób trzecich, w tym członków rodziny powódki.

Sąd drugiej instancji nie podzielił zarzutu apelacji pozwanej podważającego trafność ustalenia, że powódka uprawdopodobniła, że sama płaciła za pobyt poza terminem targów w 2008 r. i sama opłacała cały pobyt matki i syna. Według Sądu drugiej instancji powyższe ustalenie znajduje potwierdzenie w przedłożonym przez stronę powodową wydruku z rachunku bankowego wskazującym, że powódka w dniu 28 stycznia 2008 r. dokonała płatności. Dowód ten, potwierdza wskazanie powódki, że dokonała ona płatności za świadczone na jej rzecz usługi. Strona pozwana nie przedłożyła tego dowodu.

Według Sądu drugiej instancji – wbrew twierdzeniom pozwanej – żaden z dowodów nie potwierdza, że pobyt członków rodziny powódki był opłacany ze środków pozwanej spółki również w części odnoszącej się do matki i syna powódki.

Według Sądu drugiej instancji pozwana argumentacją zawartą w apelacji nie podważyła również ustalenia, że powódka miała pełną swobodę przy okazji organizacji targów I., a w szczególności miała możliwość doboru kontrahentów. Pozwana Spółka wskazując na procedurę akceptacji faktur kosztowych podnosi, że powódka nigdy nie opisała ich zaznaczając koszty poniesione w związku z uczestnictwem w targach osób innych pracownicy. Natomiast strona pozwana nie udowadnia, że rzeczywiście koszty wskazane na fakturach kosztowych obejmowały zakwaterowanie osób trzecich. Zaniechanie w przedmiocie wykazania tego twierdzenia wyłącza ustalenie, że doszło do zapłaty przez pozwaną spółkę kosztów uczestnictwa i zakwaterowania rodziny powódki i kontrahentów. Strona pozwana w

sposób gołosłowny zarzuca wadliwość wniosku Sąd, że przy uwzględnieniu liczby uczestników cena noclegu w trakcie targów I. w 2009 r. wynosiłaby w przeliczeniu na osobę mniej niż 40 zł. Zarzut ten jest wadliwy, gdyż w oparciu o zasady doświadczenia życiowego wnioskowanie sądu jest w pełni uzasadnione i nie może zostać podważone wyłącznie w oparciu o prezentowaną przez apelującą interpretację treści informacji z biura T. dotyczącej faktury z dnia 30 stycznia 2009 r.

W ocenie Sądu drugiej instancji nie można postawić powódce zarzutu wprowadzenia pracodawcy w błąd co do składu osobowego, terminu, miejsca i celu pobytu w przypadku noclegu na targach w latach 2009-2010 i co do składu osobowego w 2008 r. Wnioskowanie swoje strona pozwana opiera na podstawie zasądzonej się na stwierdzeniu, że wskazane na przedłożonych fakturach koszty zakwaterowania obejmowały również zakwaterowanie osób trzecich. Tezy tej pozwana nie wykazała. Nie sposób zatem przyjąć, że powódka opisując faktury kosztowe wprowadziła pozwaną Spółkę w błąd, doprowadzając do niekorzystnego rozporządzenia mieniem, skoro koszty zakwaterowania kontrahentów i członków rodziny ponosili oni sami. W tym kontekście także chybiony jest podnoszony w apelacji zarzut, że istotny wpływ na rozstrzygnięcie w sprawie miało zaniechanie Sądu Rejonowego w przedmiocie ustalenia, iż **H. K. nie zatwierdziłby faktur dotyczących spornych noclegów w trakcie targów**, gdyby wiedział, iż faktury dotyczące tych noclegów dotyczą też osób trzecich. Ustalenie to nie ma istotnego znaczenia, gdyż strona pozwana nie wykazała przecie, że wystawione na rzecz pozwanej Spółki faktury obejmowały koszty zakwaterowania osób nie będących pracownikami pozwanej. Tym samym strona pozwana domaga się ustalenia stanu faktycznego w oparciu o zeznania świadka, który zeznał co by zrobił, gdyby posiadał wiedzę, a zatem w oparciu o postawione przez świadka hipotezy czy założenia.

Według Sądu drugiej instancji bezzasadne są zarzuty naruszenia przepisów postępowania tj. art. 217 § 1 i § 2 k.p.c., 227 k.p.c. i 207 § 3 k.p.c. w związku z art. 245 k.p.c. przez oddalenie przez Sąd Rejonowy zgłoszonego przez stronę pozwaną wniosku dowodowego o zwrócenie się do grupy T. o przedłożenie pełnomocnictwa M. C. do sporządzenia pisma złożonego do Sądu w sprawie IV P .../11. Sąd drugiej instancji uznał, że rozstrzygnięcie w przedmiocie oddalenia

zgłoszonego przez stronę pozwaną dowodu nie było obarczone wadami procesowymi. Sąd pierwszej instancji oddalił wnioski dowodowe pełnomocnika pozwanej o zwrócenie się do grupy „T.” o przedłożenie pełnomocnictwa M. C. do reprezentowania tej spółki w lutym 2012 r. i z zeznań świadka M. C. Sąd przyjął, że okoliczności te nie miały istotnego znaczenia w sprawie i zmierzały do przewlekania postępowania. Kwestionowanie umocowania M. C. do działania w imieniu grupy „T.” nie mogło prowadzić do podważenia treści zredagowanego pisma.

W ocenie Sądu drugiej instancji, jeżeli rozwiązanie umowy o pracę w trybie art. 52 k.p. traktować należy jako nadzwyczajny sposób rozwiązywania stosunku pracy to pozwany powinien w sposób należyty udowodnić zarzucone pracownikowi zachowanie, a przy tym wykazać bezprawność i zawinienie. W rozpatrywanej sprawie pozwana Spółka tego nie wykazała.

Rozpoznając apelację powódki Sąd drugiej instancji stwierdził, że bezzasadny jest zarzut naruszenia przepisów postępowania tj. art. 233 § 1 k.p.c. przez błędne ustalenie, że niecelowe jest przywrócenie powódki do pracy albowiem straciła zaufanie zarządu w związku z brakiem akceptacji przez zarząd zabierania w podróż na targi swojego syna i matki oraz wystąpienia konfliktu powódki z dyrektorem spółki P. C., w sytuacji, gdy osoba ta została odwołana z pełnionej funkcji i zwolniona z pracy w Spółce.

Sąd Okręgowy rozpatrując zarzut powódki naruszenia art. 45 § 1 i § 2 k.p. uznał, że wystąpiły okoliczności uzasadniające stwierdzenie braku celowości przywrócenia powódki do pracy. Powódka nie akceptowała stosunku podwładności swojej w stosunku do C., przez to straciła zaufanie pracodawcy. W ramach tego konfliktu występowały sytuacje sporne, owocujące nałożeniem na powódkę nagany czy wyrażaniu dezaprobaty jej zachowania ze strony przełożonego, a powódka odmawiała współpracy ze swoim przełożonym. Sąd Okręgowy uwzględnił to, że nastąpiła zmiana okoliczności faktycznych i jak wskazuje powódka dyrektor P. C. przestał pełnić tę funkcję. Tym niemniej brak podstaw, aby przyjąć, że dotychczasowy długotrwały i pogłębiający konflikt nie nadwyrężył zaufania pracodawcy (członków zarządu) do powódki, wymaganego na dotychczas zajmowanym stanowisku, co potwierdzają zeznania zeznającego za pozwaną M. S. Materiał dowodowy wskazuje, że „powódka była długotrwałym pracownikiem,

jednakże jej kompetencje przed okresem zatrudnienia były podważane i kwestionowane, a współpraca powódki z przełożonym nie układała się prawidłowo”.

Sąd drugiej instancji uznał, że podniesione przeciwko powódce zarzuty nie zostały udowodnione w stopniu uzasadniającym rozwiązanie z nią stosunku pracy, jednakże uzasadniają tezę, że z uwagi na zachowanie powódki po stronie pracodawcy zaistniały okoliczności wyłączające obdarzenie powódki przymiotem zaufania. Co prawda, materiał dowodowy nie był wystarczający na stwierdzenie prawdziwości przyczyny rozwiązania stosunku pracy bez wypowiedzenia, jednakże wskazywał, że powódka wyjeżdżając na targi zagraniczne zabierała członków rodziny, o czym pracodawca nie wiedział. W ocenie Sądu drugiej instancji brak wiedzy zarządu, że powódka wykorzystywała możliwość wyjazdu zagranicznego i zabierała ze sobą rodzinę oddziałuje na sferę zaufania w stosunku do pracownika. W oparciu o zasady doświadczenia życiowego uzasadniony jest wniosek, że przedmiotowa informacja także „nadszarpnęła” zaufanie w stosunku do pracownika i naruszyła pozytywną ocenę przymiotu lojalności pracownika. Negatywna ocena w przedmiocie zaufania do pracownika ma doniosłą wagę, bowiem zaufanie pracodawcy ma szczególne znaczenie w przypadku pracowników zatrudnionych na stanowiskach kierowniczych czy samodzielnych. Wskazując na powyższe Sąd Okręgowy uznał, że z uwagi na utratę zaufania wynikającą z poważnego konfliktu istniejącego przed rozwiązaniem stosunku pracy niecelowe jest przywrócenie powódki do pracy u strony pozwanej.

Wyrok Sądu Okręgowego skargami kasacyjnymi zaskarżyły obydwie strony postępowania.

Powódka swoją skargą zaskarżyła wyrok Sądu drugiej instancji w części – w zakresie oddalenia apelacji powódki i obciążenia jej kosztami postępowania apelacyjnego w „zakresie poniesionym”. Skargę oparto na obydwu podstawach kasacyjnych z art. 398³ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. W ramach pierwszej podstawy kasacyjnej (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.) zarzucono błędną wykładnię i zastosowanie przepisu art. 45 § 2 k.p. przez przyjęcie, że uwzględnienie żądania pracownika przywrócenia do pracy jest niecelowe, w sytuacji oparcia wskazanego wniosku na okolicznościach nieaktualnych, niebędących przedmiotem procesu, domniemanych przez Sąd.

W ramach podstawy procesowej (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.) skarga zarzuciła naruszenie art. 382 k.p.c. oraz art. 233 k.p.c. i 232 k.p.c. przez zaakceptowanie i przyjęcie jako swoich, wadliwych ustaleń dokonanych przez Sąd pierwszej instancji dotyczących tego, że niecelowe jest przywrócenie powódki do pracy z uwagi na to, że straciła ona zaufanie zarządu w wyniku podania w treści pozwu w sposób nieuprawniony, że miała akceptację zarządu na zabieranie w podróże na targi swojego syna i matki w charakterze opiekunki, w sytuacji gdy nie wynikało to z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie.

Skarżąca wniosła o: 1. uchylenie zaskarżonego wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji, ewentualnie o: 2. uchylenie zaskarżonego wyroku w zaskarżonej części i orzeczenie o przywróceniu powódki do pracy na poprzednich warunkach oraz o zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki kwoty 26.374,98 zł tytułem wynagrodzenia za czas pozostawania bez pracy, pod warunkiem podjęcia pracy, w przypadku zaistnienia przesłanek, o których mowa w art. 398¹⁶ k.p.c., 3. zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym według norm przepisanych.

Strona pozwana zaskarżyła powyższy wyrok Sądu Okręgowego „w części, to jest w punkcie 1., w całości w części oddalającej apelację strony pozwanej.”.

Skargę oparto na obydwu podstawach kasacyjnych (art. 398³ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.).

W ramach podstawy materialnoprawnej (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.) skarga zarzuciła niewłaściwe zastosowanie art. 56 § 1 zdanie pierwsze i § 2 k.p. w związku z art. 52 § 1 pkt 1 k.p. i w związku z art. 45 § 2 k.p. i art. 58 k.p., a ponadto art. 52 § 1 pkt 1 k.p. w związku z art. 6 k.c. w związku z art. 300 k.p. polegające na oczywiście błędnym uznaniu rozwiązania umowy o pracę z powódką za naruszające przepisy o rozwiązywaniu umów o pracę w tym trybie wynikającym z oczywiście błędnego uznania, że zachowanie powódki nie uzasadniało zwolnienia w trybie art. 52 § 1 pkt 1 k.p., a strona pozwana „nie udźwignęła ciężaru dowodowego” w tym zakresie, czego konsekwencją było niezasadne zasądzenie odszkodowania, podczas gdy z ustaleń Sądu pierwszej instancji zaaprobowanych w pełni przez Sąd Okręgowy wynika, że powódka sama decydowała o przedłużeniu

pobytu poza termin targów i nie uprawdopodobniła nawet, aby pokryła te koszty sama w latach 2009-2010, a zatem po pierwsze wprowadzała pracodawcę w błąd co do terminu pobytu i po drugie koszty te pokrywał pracodawca, który przecież ponadto wypłacał wynagrodzenie za ten przedłużony okres, w którym powódka nie wykonywała pracy. W ocenie skarżącej już z tego tylko powodu zasadną i prawdziwą była jedna z przyczyn rozwiązania umowy o pracę z powódką i wobec tego rozwiązanie umowy z powódką nie naruszało przepisów o rozwiązywaniu umów w tym trybie.

W ramach podstawy naruszenia przepisów postępowania (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.) zarzucono naruszenie:

a) art. 378 § 1 k.p.c. i art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. przez błędne nieustosunkowanie się przez Sąd drugiej instancji w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku do powołanego w apelacji strony pozwanej zarzutu dotyczącego błędnego oddalenia przez Sąd pierwszej instancji, a stąd też nieuprawnionego pominięcia, wniosku o przeprowadzenie dowodu z zeznań świadka M. C. (która to osoba miałaby zeznawać na okoliczność tego, czyjego pobytu, kiedy, gdzie dotyczyła opłata z faktury nr 169/01/2009 wystawionej w dniu 30 stycznia 2009 r. przez spółkę T.), a który to zarzut mógł mieć istotny wpływ na rozstrzygnięcie sprawy;

b) art. 378 § 1 k.p.c. w związku z art. 217 § 2 k.p.c. (w brzmieniu sprzed dnia 3 maja 2012 r.) w związku z art. 227 k.p.c. i w związku z art. 258 k.p.c. oraz art. 382 k.p.c. w związku z art. 217 § 2 k.p.c. (w brzmieniu sprzed dnia 3 maja 2012 r.) w związku z art. 227 k.p.c. i w związku z art. 258 k.p.c. przez niezasadne zaaprobowanie przez Sąd Okręgowy (a stąd też oczywiście nietrafne nieuwzględnienie zarzutu apelacji w tym zakresie i nierozpoznanie istoty sprawy) oddalenia przez Sąd Rejonowy zgłoszonego przez stronę pozwaną wniosku dowodowego o przeprowadzenie dowodu z przesłuchania świadka M. C. (osoby zarządzającej spółką T. i udzielającej już pisemnej odpowiedzi do Sądu na temat faktury dotyczącej noclegu na targach w 2009 r.) na okoliczności jak w piśmie strony pozwanej z dnia 29 marca 2013 r. (to jest na okoliczność tego czyjego pobytu, kiedy, gdzie dotyczyła opłata z faktury nr 169/01/2009 wystawionej w dniu 30 stycznia 2009 r. przez spółkę T.), podczas gdy okoliczności, które miały zostać

udowodnione za pomocą tego dowodu miały kluczowe znaczenie dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, gdyż takie znaczenie miała kwestia nieuzasadnionego opłacania przez pozwaną noclegu w trakcie targów w 2009 r., dowód ten nie prowadził do nieuzasadnionego przewlekania postępowania, nie był spóźniony, a w świetle stwierdzeń zawartych w uzasadnieniach wyroków Sądów obu instancji (błędne przyjęcie kwestii braku jednoznacznego udowodnienia poniesienia wbrew woli pozwanej spółki przedmiotowych kosztów) istotne okoliczności sprawy nie zostały dostatecznie wyjaśnione i potwierdzone;

c) art. 378 § 1 k.p.c. i art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. przez błędne nieustosunkowanie się przez Sąd drugiej instancji w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku do powołanych w apelacji strony pozwanej zarzutów dotyczących: błędnego ustalenia przez Sąd pierwszej instancji, że pozwana Spółka nie opłaciła pobytu pracowników pozwanej w terminach przekraczających terminy wskazane w zatwierdzonych delegacjach, błędnej oceny dowodów w postaci pisma z biura T. wraz z listą osób, wiadomości e-mail z biura T. i biura A. z grudnia 2011 r., a ponadto zarzutu naruszenia prawa materialnego dotyczącego niewłaściwego zastosowania art. 56 § 1 zdanie pierwsze k.p. w związku z art. 52 § 1 pkt 1 k.p. przez błędne uznanie rozwiązania umowy o pracę z powódką za naruszające przepisy i nieuzasadniające zwolnienia w trybie art. 52 k.p., a w konsekwencji zasądzenie odszkodowania, podczas gdy z ustaleń Sądu pierwszej instancji wynika, że powódka sama decydowała o przedłużeniu pobytu poza termin targów i nie uprawdopodobniła nawet, aby pokryła te koszty sama w latach 2009-2010.

Skarżąca wniosła o: uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu drugiej instancji w zaskarżonej części w całości, to jest w punkcie 1. w części oddalającej apelację strony pozwanej w całości i przekazanie sprawy w tym zakresie temu Sądowi do ponownego rozpoznania, a ponadto o zasądzenie od powódki na rzecz pozwanej kosztów procesu za postępowanie kasacyjne według norm przepisanych, ewentualnie o: uchylenie zaskarżonego wyroku w zaskarżonej części w całości, to jest w punkcie 1. w części oddalającej apelację strony pozwanej w całości oraz uchylenie wyroku Sądu pierwszej instancji, w zaskarżonej części w całości, to jest w punkcie I. w całości i przekazanie sprawy w tym zakresie Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania, a ponadto o zasądzenie od powódki na rzecz

pozwanej kosztów procesu za postępowanie kasacyjne według norm przepisanych, ewentualnie – na podstawie art. 398¹⁶ k.p.c. o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu drugiej instancji w zaskarżonej części w całości, to jest w całości w części oddalającej apelację strony pozwanej i orzeczenie co do istoty sprawy zgodnie z żądaniem apelacji – przez zmianę wyroku Sądu pierwszej instancji w punkcie I. w całości oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powódki na rzecz pozwanej kosztów procesu w obu instancjach według norm przepisanych, a ponadto zasądzenie od powódki na rzecz pozwanej kosztów procesu w postępowaniu kasacyjnym według norm przepisanych.

Powódka w odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwanej Spółki wniosła o oddalenie skargi kasacyjnej.

Strona pozwana w odpowiedzi na skargę kasacyjną powódki wniosła o oddalenie skargi kasacyjnej powódki w całości i zasądzenie od powódki na rzecz pozwanej kosztów procesu za postępowanie kasacyjne według norm przepisanych.

Sąd najwyższy zważył, co następuje:

W postępowaniu przed sądem drugiej instancji doszło do naruszenia art. 378 § 1 k.p.c. w związku z art. 217 § 3 k.p.c. w związku z art. 227 k.p.c. i w związku z art. 258 k.p.c. oraz art. 382 k.p.c. w związku z art. 217 § 3 k.p.c. w związku z art. 227 k.p.c. i w związku z art. 258 k.p.c. przez niezasadne zaaprobowanie przez Sąd Okręgowy (a stąd też oczywiście nietrafne nieuwzględnienie zarzutu apelacji w tym zakresie i nierozpoznanie istoty sprawy) oddalenia przez Sąd Rejonowy zgłoszonego przez stronę pozwaną wniosku dowodowego o przeprowadzenie dowodu z przesłuchania świadka M. C. (osoby zarządzającej spółką T. i udzielającej już pisemnej odpowiedzi do Sądu na temat faktury dotyczącej noclegu na targach w 2009 r.) na okoliczności tego, czyjego pobytu i w jakim okresie dotyczyła opłata z faktury nr 169/01/2009 wystawionej w dniu 30 stycznia 2009 r. przez spółkę T., podczas gdy okoliczności, które miały zostać udowodnione za pomocą tego dowodu miały kluczowe znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, co determinowało późniejszą subsumpcję.

Kwestia dowodu nieuzasadnionego opłacania przez pozwaną noclegu w trakcie targów w 2009 r. nie prowadziła do nieuzasadnionego przewlekania postępowania i nie była spóźniona. Nie było przeszkód, aby Sąd drugiej instancji przeprowadził relewantny dowód z zeznań świadka M. C. w celu precyzyjnego ustalenia, czy pozwana zapłaciła za nieuprawniony pobyt rodziny powódki w prestiżowym ośrodku górskim w Bawarii w czasie targów w 2009 r. oraz co spowodowało przedłużenie tego pobytu poza okres targów i stało się podstawą wystawionej dla pracodawcy faktury.

Naruszenie art. 378 k.p.c. w korelacji z art. 52 k.p. miało wpływ na dokonanie prawidłowej subsumcji.

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 27 stycznia 2015 r. w sprawie II PK 65/14 (LEX nr 1663405) wyraził pogląd, że skoro sąd drugiej instancji rozpoznaje w postępowaniu apelacyjnym „sprawę”, a nie „apelację” (ta cecha odróżnia postępowanie apelacyjne od postępowania kasacyjnego), to jego obowiązkiem jest po pierwsze, rozpoznanie sprawy w granicach apelacji (art. 378 § 1 k.p.c.), po drugie zaś, wydanie orzeczenia na podstawie materiału procesowego zgromadzonego w całym dotychczasowym postępowaniu (art. 382 k.p.c.) i po trzecie, danie temu wyrazu w treści uzasadnienia wyroku (art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 k.p.c.). Dopiero łączne spełnienie tych warunków pozwala na stwierdzenie, że postępowanie apelacyjne w sprawie toczyło się prawidłowo.

Aprobuując te konstatacje Sąd Najwyższy, rozpoznający niniejsze skargi kasacyjne uznał, że Sąd odwoławczy ma nie tylko uprawnienie, ale obowiązek rozważenia na nowo całego zabranego w sprawie materiału oraz jego własnej oceny (art. 382 k.p.c.), przy uwzględnieniu zasad wynikających z art. 233 § 1 k.p.c. (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 11 kwietnia 2006 r., I PK 169/05, OSNP 2007 nr 7-8, poz. 93). Oznacza to, że sąd drugiej instancji ma z jednej strony pełną swobodę jurysdykcyjną (bo rozpoznaje „sprawę”), z drugiej natomiast ciąży na nim obowiązek rozważenia wszystkich zarzutów i wniosków podniesionych w apelacji oraz zgłoszonych w pismach procesowych składanych w toku postępowania apelacyjnego. Pogląd ten, wynikający z samej istoty instytucji apelacji, ukształtowany pod rządem art. 378 § 1 k.p.c., w jego brzmieniu

obowiązującym przed dniem 1 lipca 2000 r., został wzmocniony po zmianie tego przepisu dokonanej ustawą z dnia 24 maja 2000 r. (Dz.U. Nr 48, poz. 554).

Nie może zatem ulegać wątpliwości, że nierozpoznanie zarzutów apelacyjnych stanowi naruszenie art. 378 § 1 k.p.c., a brak odpowiedniej wypowiedzi Sądu Okręgowego w tym przedmiocie powoduje konieczność uchylecia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, gdyż naruszenie powołanego przepisu przynajmniej mogło mieć wpływ na wynik sprawy.

Nadto, w postępowaniu Sądu drugiej instancji doszło do naruszenia art. 382 k.p.c. Wypada bowiem zauważyć, iż instytucja apelacji pełnej ma odzwierciedlenie również w treści art. 382 k.p.c., zgodnie z którym Sąd drugiej instancji orzeka na podstawie materiału zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym. Nakaz orzekania w postępowaniu apelacyjnym na podstawie całego materiału zebranego w postępowaniu toczącym się w obu instancjach nie jest ograniczony jedynie do obowiązku rozważenia całego materiału dowodowego sprawy. Pojęcie „materiału”, użyte w art. 382 k.p.c., należy rozumieć szerzej, jako „materiał procesowy”, a więc - poza przeprowadzonymi dowodami (materiałem dowodowym) - także pozostały materiał procesowy, na który składają się twierdzenia i oświadczenia stron, zarzuty przez nie podnoszone i składane wnioski.

Sąd Najwyższy uznał, że wobec ustaleń Sądu Okręgowego, iż pracodawca nie wiedział, że powódka zabrała na targi odbywające się w Monachium członków swojej rodziny (pobyt w oddalonym od stolicy Bawarii ośrodku górskim ułatwił takie ukrycie), to kwestia, czy pozwany zapłacił za pobyt osób trzecich na skutek nieuczciwości powódki musiał być precyzyjnie wyjaśniony, gdyż wpływał bezpośrednio na kwestie właściwej subsumpcji art. 52 § 1 k.p., a w sposób pośredni na treść roszczeń powódki, domagającej się przywrócenia do pracy. Kwestia przedłużenia pobytu w G. także mogła wynikać z chęci zapewnienia odpoczynku dla rodziny powódki, a nie wynikać z potrzeb pozwanego.

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 9 kwietnia 2015 r. w sprawie III UK 166/14 (LEX nr 1682216) zajął stanowisko, że stosowanie przez sąd prawa materialnego wymaga odpowiedniego ustalenia stanu faktycznego. Reguły tej nie zamyka zasada kontradiktoryjności, gdyż sprawa przed wyrokowaniem powinna być

dostatecznie wyjaśniona. Zasada kontradiktoryjności może w wielu przypadkach prowadzić do ułomnego procesu i niewyjaśnienia sprawy w minimalnym (koniecznym) zakresie. Nie można stosować prawa materialnego (rozstrzygać sporu) bez wyjaśnienia warstwy faktycznej w zakresie pozwalającym na aplikację tego prawa. Tylko wtedy realizuje się konstytucyjne prawo strony do sądu (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP). Oznacza to, że dla rozpatrzenia sprawy sąd powinien przeprowadzić odpowiednie postępowanie dowodowe nawet z urzędu. W tym kontekście należy też rozumieć wymaganie (pojęcie) dostatecznego wyjaśnienia okoliczności spornych, które warunkuje rozstrzygnięcie (wyrokowanie) w sprawie (art. 217 § 3 k.p.c.). Skoro sąd pomija twierdzenia i dowody, jeżeli sporne okoliczności zostały już dostatecznie wyjaśnione, to powinien prowadzić postępowanie dowodowe nawet z urzędu, jeżeli okoliczności istotne nie zostały dostatecznie wyjaśnione (a contrario art. 217 § 3 k.p.c.).

Z przyczyn wcześniej przytoczonych, brak należytego rozpoznania przez Sąd drugiej instancji wszystkich zarzutów apelacji stanowi w niniejszej sprawie naruszenie art. 378 § 1 k.p.c., nieprzesłuchanie wnioskowanego świadka implikuje naruszenie art. 217 § 3 k.p.c. a niedostateczna ocena „materiału procesowego” tej sprawy naruszenie art. 382 k.p.c., powodując tym samym konieczność uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.

Natomiast podniesione w skargach kasacyjnych zarzuty naruszenia prawa materialnego zostały ściśle powiązane z okolicznościami faktycznymi sprawy, w tym z okolicznościami, których w dotychczasowym postępowaniu Sąd Okręgowy, z naruszeniem art. 378 § 1 k.p.c. i art. 382 k.p.c., nie rozpoznał. W tej sytuacji rozważanie zasadności zarzutów kasacyjnych zgłoszonych w ramach pierwszej podstawy kasacyjnej z art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. trzeba uznać za przedwczesne. Nie można bowiem rozważać w postępowaniu kasacyjnym ewentualnego naruszenia przez sąd drugiej instancji prawa materialnego, w sytuacji gdy nie został w sposób pewny i niebudzący wątpliwości ustalony stan faktyczny.

